

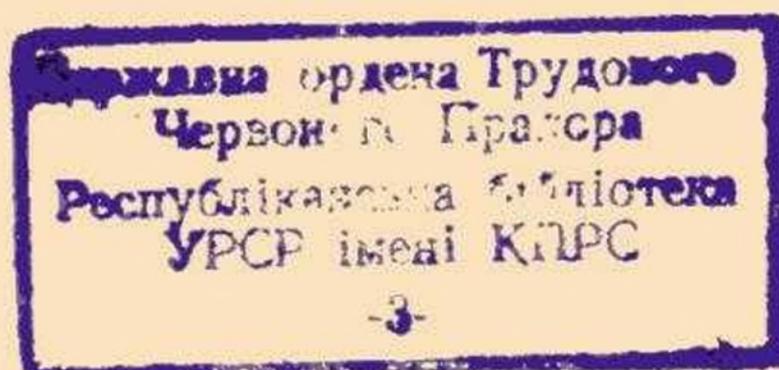
САЧЕНКО

МОЛОДИЙ БІЛЬШОВИК

Г. САЧЕНКО

З Е Н І Т

МОЛОДИЙ БІЛЬШОВИК
КИЇВ 1936

Редактор — *І. Стрижаченко*
Техредактор — *Г. Яценко*
Коректор — *Е. Каушанська*

Бібліографічний опис цього видання вміщено в „Літопису Українського Друку“, „Картковому репертуарі“ та інших покажчиках Української Книжкової Палати.

Одобріт № 1384. Уповн. Головліта № 4480. Замовл. № 3581. Тир. 320 і. 2¹/₄ друк. арк. 1¹/₄ пап. арк. Форм. пап. 62x94 ¹/₃₂. Здано до друку 5/XI 35 р. Підписано до друку 11/II-36 р. Чергове вид. 203. Шоста Республіканська поліграф. фабрика ім. К. Маркса. Одеса, Стурдзовський зав., 3-а.

ОДА ГОРДОСТІ

Малиново займається
світ.

Підіймається край землі.

І розмореним голосом

Трубить натруджений ранок...

Сонце викотить день у зеніт,

Він виходить з імли, —

Світ покраяний кризою

І під знаком „Авроря“

повстане.

Світ розкраяно:

Табір.

І табір.

Світ гойдається п'яно

На цих терезах.

Та тверезий стоїть

Вагівник, і могильник

і грабар—

Пролетар.

Ситуацій клубок розріза,—
Він керує
У збройних повстаннях,
Обеззброює
зраду і страх.
Скоро, скоро
Оновлена стане
Вся земля,
Змолодніє стара!..

Свіжий вітер
Республіки слави,
звितяг.
Він розтрубами трубить
У кожен покрайний кризою
край:
—Ми, тільки ми,
Стоїм впоготові
На твердих, на своїх
Путях!

Криз кістлява рука
Надзвичайно берка.
Пан-Європа хрипить
І над краєм труни захолоне,
—Стрінем ранок усі
У вогнях барикад,

Стрінем ранок
В рядах переможних колон!

Так!

Це світу старому, трухлявому
точка.

Із Детройта—ливàр,
Ліверпульський докèр
І марсельський моряк.

Починається ера неznана,
браточки,
Коли певність і впертість,
Як серце, горять!

Починається ера нового!..

Під громами сміється земля;
І багнети, як первістків любих,
Голублять шаршаві долоні!

— Зір—на зорі Кремля!

— Путь—на зорі Кремля!

Щоб летіли знамена,

Як вітер червоний!

Годі гаяти час!

Електричний циклон—
на мотори!

Щоб історію людства
переверстать—

Революцій
огромні повтори
Буде партія
скрізь очоляти.

Наша партіє—
Серце радянських
республік широких,—
Випромінюй сторінки країни,
Що входять в історію
слави!
Лише ти підняла у жорстоких боях
Вирішні п'ятиліток плановані
роки...
І до тебе ідуть на залізних
ногах,—
Мільйонні колгоспівські г'а,
Мільйонні колгоспівські лави.

Нам віддайте ж свідомість свою
В переплав, у обтòчку—
Із Дейтройта лив'ар,
Ліверпульський док'єр
І марсельський моряк.
Ссь погляньте: проходять
Чудові ударні браточки,—
Розлилась на кашкетах
Така малинова зоря!..

З нами вийшов Монмартр—
Перший вал революції,
Ведінг—другий,
Знедолені всі, як один,
Кулі Нанкіна теж
В лави наші ввіллються;
Буде гнутись земля
Під вагою твердої ходи.

Справа честі,
Ці стяги щоб кров'ю
офарбить!
—Стань,
—Провіримо ж силу свою!

Від гарячих цехів,
Від ударних бригад
зернофабрик
Я, заспівач, стою
у військовім строю!

БАЛАДА ПРО МОЛОДІСТЬ

Слова є прекрасні: молодість, молодь...
Вони на знаменах цвітуть.

І перше слово—стотонний молот,
А друге—крутий редут.

В крутій баладі пісенним ладом
Я слово про них веду!

І молодь в колонах проходить парадом,
А пісня баладна летить над редут.
Молоді кроки нестримним потоком—
В тугий барабан землі,—
І наші тверді, розплановані кроки—
Гвіздки тридюймові в труну королів!

Міцнішало тіло і вирости крила,
Бо ми у боях гартували себе,
Бо зорі над нами, мов кулі, свистіли
У синьому полі чудесних небес.

Руки сплелися—руки струмки,—
Через кордони і голови націй,—
Буде широка людей ріка!
Тисячі тисяч імен юнацьких
Зіллються в імені більшовика!

І прийдуть творці нових пісень,—
Балада про молодість буде жива:
І кожен юнак над її пісні піднесе
Суворі і мужні її слова.

З редутів балади грими ж, салют,
Хай молодь і молодість
Вічно цвітуть!

УРОЖАЙНИЙ ЗАСПІВ

І лірика терпне у синьому серпні,
І ворог шаліє, ховаючи зброю.
І горем гірким, і болем нестерпним
Застряли слова про трагічних героїв.

Та нас на посту ще лишилось немало,
І заспіву в нас не відняти нікому,
Ми пісню співали, що всіх підіймала,—
Бо лірика стала в рядах упродкома.

Ми з нею зривали картаві квартали,
На нас налітала кіннота завулків,
І пісню октави гармат угортали
У дим і вогонь, і агонію куль...

Пора перевірити: мо' не вражає—
Про наші більшовицький, гартований
хліб.

І пісню армійську новому врожаю
Несе молодняк по гарячій землі.

Та ми—з юнаками! Без зайвих комиз,
З тими, що співають про тракторні гули,
Крокуємо трактами в соціалізм
І серце на ліриці знову розчулим!

Бо знову барометр віщує норд-ост,
На заході ворог роздмухує ватри...
Та в грюкоті грому завод і колгосп—
Стоїть впоготові республіки варта.

За ними—товариш—тугий урожай,
Над ним пламеніє стяг перемоги;
Ніхто не націлить у спину ножа,
Ніхто не заслонить розгону дороги!

Нові урожаю складаєм пісні—
Такі—щоб горіли, мов кров, на вустах,
Щоб такти на трактах вирівнював сніп,
Щоб вёрстви походів рівняв і верста́в!

І щоб покоління прийдешніх бійців
Вивчало слова їх до крайньої точки,
Щоб знали, як влучно влучали ми вціль,
Щоб час той відчули до точки браточки.

Той час, коли в голод і холод, і тиф—
Щоб жити прийдешнім – так радो вмирили,
І пісня вставала б, як шторми, про тих,
Що перші співали про ревтрибунали,

Що стали під знаком ясної зорі,—
Не кожен ті роки бентежні збагне,
Коли у армійців сторджких доріг
Об хліб не один пощербився багнет.

І це не ліричне, не тиха замрія,
Згадаймо ж недавні бої за врожай—
І серце своє у піснях розігрієм,
І пісню загострим, як лезо ножа!

БАЛАДА ПРО ДВОХ СЕЛЬКОРІВ

У глиби гарячі тугої землі
Сонце занурює глибоко весла.
І хмари—кошлатої вовни комлі —
Вже в'яже веселка тугим перевеслом.

Як сонце наляже на пристрасть землі,—
Ключі журавлині і ринги чайок...
І холод зазимній зів'яв і зомлів—
Весна починається так за звичаєм.

Та ось в надзвичайно рахманну природу,
У райдужний, синій, як холод, ландшафт
Крім сонця і чайок вриваються води,
Тоді клекотить, закипає душа.

Душа Нещаденка,—душа комсомольця,
Як вариво стронція в лампах-люксах;
Весняні вітри стоять на околицях:
От-от через вінця часу переллються.

А крихта ж часу, як скарби, дорога,
Найбільша розтрата це весну прогавить...
І шерхнуть за ніч незапорані га.
І тіні по стінах снуються плюгаві...

Хата. І вечір. На столику—скиба.
Селькор у задумі. І стигне вечерея.
Разками намиста замітку наскипав,
Аж місяць беззубого рота ощерив.

І ось коструbate: „Конкретно, хто
шкодить?

Між нас причаївся напевне ворог:
В коморі пропріло насіння. Не сходить,
Підмокло. Хто винен?..“

І підпис: „Око селькора“!

О, місяцю, досить, облудний романтику,
Я знаю: ти хочеш, щоб постріл крізь
шиби,
Щоб кров на окраєць і крик у надрань
таку,
Щоб інше в баладі читать не могли би.

Та я заперечую фальш і кундштюки,
Забити селькора—не хочу, не дам...
Хоч знаю: за вікнами ворога руки
Затисли надрізаний в бандах бердан,

І тінь його шерхне, як зрада, за вікнами,
Гнилими кругами—його ото шепіт.
Він ще недобитий, він клацає іклами,
Він мочить насіння у затхлому склепі.

І він серед нас ще незловлений ворог,
Жорстокий, підступний, облесливий,
ласий
На поступку кожну. І пнеться до горла
Твого, переможна колгоспівська маса.

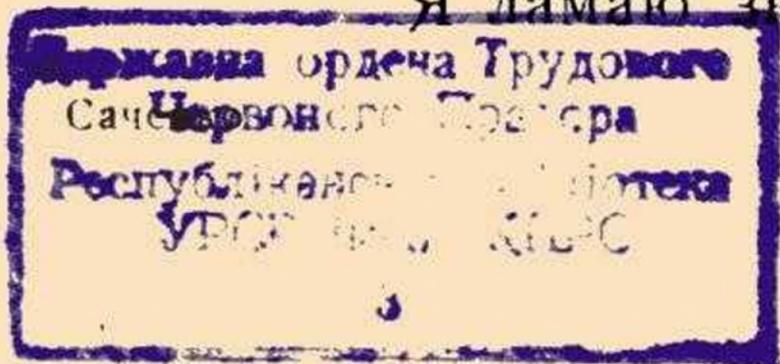
Він труїть насіння у затхлій коморі...
Та ми у дорозі поставим селькора!
Він партії—вірний, він брат КСМ.
Ми слово даєм живому селькору.
І прапор весни в засівну піднесем:

„ ... Сьогодні в коморі піймали Мусія...
Він—„око селькора“ і лив ото воду...
Це він вимагав подождати, не сіять...
... Зерно ж хоч підмокло—нічого,
сходить.

Селькор Нещаденко“

Селькор—Нещаденко.
Й доволі абстракцій!..
В баладу його!

Я дамаю звичаї.

Селькор Нещаденко—
в змаганні, у праці,
Він вийде з балади
в жнива
з урожаєм.

ЖНИВА

На сон короткий тут не важ:
Гарячі дні. Вже йдуть жнива.

Вони в схід сонця починались,
Пливли в житах крильми косарок.
І небо наспіх напинало
Тугі вітрила серед хмар.

І у надранній вар і вир
Гукав над ниви бригадир.

— Вставай! Вставайте трударі,
Ставайте в ряд на жовті стерні
Усі, хто силу приберіг,
Хто на старі шляхи не верне.

Ще сонце плаває в росі—
То ж вийдем з косами усі.

І схилимо густі жита.
Щоб осінь ситістю вітать...

На сон короткий тут не важ,—
Гарячі ночі у жнива.

Вони беруть поля в обійми
Гарячих, жнецьких, смаглих рук.
І до зорі, до третіх півнів,
До сонця, що вгинає пруг,
Над передгроззя шал і шир
Підносить голос бригадир:

— О, грози липня, нащо град
У тишу півдня, в море хліба?
Ми на жнива взяли наряд,
І, мов янтар, хліба горять.

А спека стала, хоч убий,
Стоїть і трудно жаром дише.

Та ось над полем протрубив
Всесильний Холт, зірвавши тишу.
І як вода вже хлюпа нам
По жолобах потік зерна.

Як пахне! Наче цвітом лип.
Медовий, свіжий житній хліб.

І скільки щастя, скільки ра-
достигле жито нам приносить,

Коли засмагла дітвора,
Обережно, десь на покосі,
Щоб не кришився, наче пряник,
Кладе солодкий хліб у рот!..

Тоді—утоми не збороть.
Тоді—жага й снага не в'яне!

Тоді не сон, тоді не сниться,
Що в морі хліба тонуть жниці;
І жницям—сестрам молодим—
Ми всі несем низький уклін.

І вечір вже пустився вплин
І марить маревом води.
А потім в копах спочива.
Отак гарячі йдуть жниза.

І ніч іде. І сон хисткий.
І відсипаються кістки.

І зорю б'ють у барабан;
На завтра—знову боротьба:
За все!—За центнери зерна,
За труд, що справа честі нам,
За га нових жнивварських різ,
За край, що йде в соціалізм!

КОЛГОСПНИЙ ДЕНЬ

I

Бже сонце котиться за річку
Сушити перли росних трав.
Горять вогнем медові вічка
Ромашок, кашок і купав.

І сиплять, наче чарівниці,
Прекрасні яблуні в саду
На них під заспиви синиць
Рожеву заметь золоту.

Її торкнеться теплий вітер
Пухкими лапками бджоли,
Він роси, сонцем перегріті,
Зіп'є цілунком з брості лип...

Чи ж будеш ти лежать, чи ні,
В ту мить на березі уяв,
Коли земля в дзвінкий зеніт
Підніме сонце—солов'я,

Коли, мов руки, рвуться віти,
Летять з долонь зеленолистих
Гарячі оплески привіту,
Дроздів і сойок дружній свист?

І тут же поруч, з ними, знову
Щебече дзвінко дівтора...
Це вся симфонія ранкова
Звучить врочисто, мов хорал!

Вставай же молодість, пора!

II

Вже день усміхнений, веселий
І щедрий до зеніту йде,
Він будить молодисті села,
Скликаючи на труд людей;

Він райдужно над степом висне,
Він скорси колоскові гне,
Він колоскову дзвонить пісню,
Громовим грається вогнем;

Він понад краєм,—ристю, ристю,
Він сипле теплий дощ полям,
Він радість в серце тракториста
Вселяє з сонцем пополам!..

Він спочива в обідню пору,
У затишку столітніх лип,
Коли достатку цілі гори
Вгинають стравами столи.

У бубон б'ють: обіднє гасло;
До лип колгоспники ідуть.
Як сонце, хліб. І свіже масло—
В картоплю смаглу, молоду.

Стоять, піднявши плечі, кринки
З густим, холодним молоком;
Рожеві зморщились шкуринки
На яблуках, а їх медком
І цукром всипав кухар-дід,—

Такий в колгоспників обід!

III

І вальс, і полька рветься з рацій—
(Приймав короткохвильовик)
Пора! Пора вже знов до праці,
Щоб день гарячий уловить.

А день схиляється над річку,
Вечірнім полум'ям горить,
І місячна коса, як стрічка,
Над ним, мов прапор, майорить.

В туман хвилястий оповита
Встає вечірняя зоря,
І сміх дівочий соковитий
Летить назустріч косарям.

Він котиться в луги луною,
У берег бризкає сріблом,
Кипить жагою молодого
І пісню водить над селом.

Радій же, владарю природи,
Із щедрих рук оці дари:
Врожай, повітря, сонце, води—
У владні руки все бери.

Твоє ж оце буяння сил,
Для тебе ж все оце цвітіння—
Садів, полів, лугів, лісів,—
Вони тобі належать всі,

Тобі, весінне покоління!

ДІТИ ГУЛЯЮТЬ З НАРКОМОМ

I

Проведи
Молодою долонею
По рожевому
Повному личку.

Синій сон
Розстається з Льонею.
Ярий ранок
В обійми кличе.

Шовк трава
На твоїх шпалерах,
Сонця вщерть
У твоїй квартирі,
Сонце-зайчик
Лоскоче двері,
В двері -входить
Товариш Іра.

Вона із тобою,
З десятком ребят
Крокує, весела,
На райдужну річку,
Ажурні мости
Над рікою лежать;
Ріка голубіє,
Мов рипсова стрічка.

А ти придивляйся:
(Гарячим ранком
Синій сон
Облітає з вій)—
Друзі проходять.
Проходять танки
І танки веде
Татко твій.

Яка ж багатюща
Твоя батьківщина!
Оком кинь—
Все навкруг твоє:
Сонце спіле,
Мов спіла диня,
Над тобою
Достатком встає.

Місто розквітле—
Твоє це місто,

Погожі заводи
В зелених цехах,
Зернисті дощі,
Що проносяться ристю,
І зоряний дощ
Над будинком ЦК.

Червоного прапора
Трєпетний пòлиск,
І пахощі смол
Із соснових дощок,
Масне і масивне
Колгоспівське поле,
І вітер пругкий,
Що торкається щок.

На полі—і гуркіт
І радісний дзенькіт,
Піснями іскриться
Земля золота.
Який повнокровий
Обрав собі день ти!

О, наше дитинство,—
Квітучі літа!

II

І ти виростаєш
Під небом країни,

І день тебе поїть
Густим молоком.
Кінчають роботу.
Четверта година.
З роботи вертає
Невтомний нарком.

Йому салютує
Товариш Іра,
Його оточив
 Садок жовтенят.

Нарком привітався,
Всміхається щиро
І срібні дзвіночки
У небо летять.

І двоє найменших
Бере він на руки,
І очі його,—
Мов блакить голуба,
І пісні легкої
Призивні звуки
Підтримав наркомів
Ласкавий бас...

О, радість просту
Перелити б за обрій,
Розлить по дорогах
Моєї землі!

—Ходім до фонтанів,
Наркоме наш добрий,
На воду басейна
Спускать кораблі...

Він з ними проходить
Тінявим парком,
І день позолоту
На крони кладе,
І сонце черкає
Уквітчані арки,
Воно—як дитинство
Оце молоде.

Воно золоте
На твоїй путі,—
Земля у огнях перемог
Зацвіта.
Сади досягають,—
Плоди круті...
І діти круті,
І радість крута!..

І радісні діти
Гуляють з наркомом,
І гордість цю в нас
Не відняти нікому!

Сом старий
Услід
Моргає вусом...
Легковажити б
Йому й неслід...
Дівчина Маруся,
А в Марусі—
Топіль сонця
На гарячому веслі.

Це ж її
Проносить
 Напівтрігер.
Там, де найбистріша
 Течія!

Якби можна
Серце
Взяти в пригорщ,
Я її спитав би:
— Ти чия?!

Я спитав би
Просту
І не горду,
Найтепліші
Добираючи слова,
Ту, яка
Найкраща
Серед подруг,

Можу я
Любить і ревновать.

Я не знаю,
Що б вона
Сказала,
Жар тамуючи,
У відповідь
Мені...
Відпливала
Ти все далі
Й далі,
Тільки сміх
Незрівняний дзвенів.

Так любить
Не думав я
Ніколи.
Пізня осінь
В рамці золотій,
Ти—інструкторка
У парашутній школі,
А мені—
До армії іти.

То ж пора,
Пора сказати одверто,

Сад припишк
І ледь прошелестів:
—Надсилати
В голубих конвертах
Чорноморські
З крейсера листи?..

Ну, а може
Нам протрублять
Похід,
Дибом стануть
Проти нас
Моря;
Попливе ескадра
Крізь епоху,
На призив
Могутній Октября.

Я в розлуці
Серця
Не розтрачу:
Образ твій.
Як пам'ять,
Збережу,
Пісню виведу
Високу і гарячу,
І тобі
В уста її вложу.

Пісня буде
Про нічні
Аврали,
Та про землю,
Бурями омиту,
Юнаків Донбаса
І Урала,
Та про Отто
Юльевича Шмідта.

Чи забуду—
Я про це не знаю...
Десь в чужих
Невиданих краях
Дівчина живе—
Голубоока Мая,
Це ім'я—
Мов райдужний маяк

Це ж її
Батистова хустина
Має маком
Ізза естокад.
І великі очі,
Мов маслини,
Сиплють в серце
Ярий зореспад.

ПРОЩАННЯ

Мов клечінь твоя долоня,
Гаряча моя рука—
Прощай, мій хороший Льоню!
Ти ідеш до артполка.

Я згадую—серцю любо,
І рветься густа кров,
Уперше родилась дружба,
Коли шлюзувавсь Дніпро.

Ми рили круті котловани,
Шуміла ковил-трава,
Зустрілися вранці-рано.
І в мене зламалась брова.

Такий ти, мов клен, мов явір,
У мене—в огні голова,
Мов м'ята, були кучеряві
Сердечні твої слова.

Ми рвали каміння і землю
В югу і мороз лихий,
Ми різали світлом темень,
Щоб світлі були шляхи.

Пригадуєш?—як я рада,
Вогнем запалала кров!
За дружбою після парада
Уперше прийшла й любов.

В степу, де ковил, мов килим,
Під подивом чистих небес,
Уперше назвала я: милий,
І там цілувала тебе.

А в тебе ж сорочка зелена,
Штани голубого сукна,
Стоїш кучерявим кленом
Напроти мого вікна.

Летять журавлі у вирій,
Прощальні ключі до зарі.
Я сина зрощу, щоб виріс
Великий такий за рік!

На руки свої—на віти
Ти візьмеш свого синка,
Легенький ласкавий вітер
Верізку мою торка.

Вертайся уже командиром—
Жаданий, розумний, стрункий,
Ми будемо в парі, я вірю,
Я дам тобі дві руки,

А ти до грудей притиснеш
І скажеш: ще більше люблю,
За слово ласкаве, за пісню,
За молодість щедрю мою.

Прощай же! Зустрінемося знову,
Побачу тебе через рік,—
Робота, спочинок, розмови
Такі, як тоді, на Дніпрі.

Прощай! Щось лоскоче горло;
Застряли найкращі слова...
Лети мій хороший орле—
Не буду без слів цілувать.

Прощай! І цілую знову.
Настав розставання час.
Уривки легкої розмови.
Хустинка. І ритми плеча.

Гриміть, коливаючись поїзд,
Віддав семафор салют.
Неначе берізка в полі,
Одна на пероні стою.

Дивлюсь на твою фотокартку,
Вслухаюсь у гуркіт і шум.
На Київ, Полтаву, чи Харків
Тобі я листи напишу!

elib.nlu.org.ua

СТРИБОК

Фарби—й зорі, і конвалій,—
Сонце ранкове встає.
— Здрастуй, хороша Наталю,
Дівчино—серце моє!

Здрастуй, літуння моя,
Як я назустріч спішу,—
Вітер над нами нап'яв
Дня голубий парашут.

Солодко вабить пірнути
В пружний ефір вітровий,
Шовком свого парашута
Всесвіту флейти ловить!

Груди розправ же, мов крила,
Дихають сіллю вітри,
Стань на крило і у хвилі
Ринься, щоб вітер вихрив.

Ближче. Все ближче... Співаєш!
Еліпси вітра в щоку.
Шовк голубий загасає
На золотому піску.

Твій же в зеніті вогонь,
Іскрами радісний сміх
В сонці волосся твого—
Музика ліній твоїх.

Я на сліпуче їх сяйво
Буду задиханий мчать,
Дівчино-серце, русява,
Краща з найкращих дівчат!

Дзвонять дзвіночки конвалій,
Рветься намисто роси.
— Здрастуй, хороша Наталю,
Дай-но очей своїх синь!

МАНЕВРИ

Стомлене тіло
І капає піт,
І милом замилені коні.
На захист,
На захист.
Ритми копит,—
Не потурай, коню,
Нікому.

Під ноги—
Улесливий снігу димок
Зривають розпалені коні.
Настирливий стукіт
Тривожних думок:
— По конях!—
— Погоня!
— Погоня!..

І скаче захекано
Збоку нас—ліс,

За лісом
Ми станем на чатах;
Нас три дні
Вколисують коні в сідлі,
Нам три дні
Просторами мчати.

І сонце на прюзі
Загрузне, замре,
І місяць над нами—
Снарядом.
Мій коню, не видай!
Ми скінчимо рейд—
Ясним,
Переможним парадом.

Сухий переметами
Сунеться степ,
І зоряний дзвін
Долітає до скронь.
А серце у грудях
Велике й просте
Викрісує в жили
Холодний вогонь.

— Нагору, нагору!
Убік навманя!..
І влипли остроги
У боки коня...

А зверху над нами
Вітрів карусель
І місяця вбілений
Бубон.
І за́пал на ристі
Несе і несе
У за́хват
Незнаних ще рубок...

— Нагору, нагору,
Нагору—у ристь!
— Будьонівці—пісню!
(Свист!)—не журись.

І той, хто недавно—
Фабзаєць, пастух,
Хто марив про поле
Жорстоких боїв,
У кого і слово,
І мужність ростуть,—
Той виплекав пісню
У серці своїм.

Грими ж, його пісне,
І в ритмах топи
Підків перестук
За Проскурів,

Аж поки не ляже
На такти копит
Команда:
— Скінчили!..
— За-курюй!..

elib.nlu.org.ua

ЧЕРНІГІВСЬКА ПАРТИЗАНСЬКА

Куля дзвінко тенькає,
Й крові лише крапля...
— Ворога негайно
Нам атакувати..
Завихрили лезами—
Шабля на шаблю,
Щоб на кожний роздих—
Раз (і) два...

Кожен коник грає:
Вихор завірюхи,
Іскри спід копита,—
Мов горох...
Помахаєм шаблями,
Почухраєм вуха,
Щоб на один замах—
Гадів двох.

Не хвалися Мамонтов
Ти своїми рейдами:

Не злякаєш рубкою
Наших партизан.
На сідлі тремтітимеш,
А лице мов крейда,
По рейтузах гадових
Кров руда сповза.

Ми вже не поступимось
Мамонтову-панові,
І покриєм сальною
Задесенський ліс...
Довго пам'ятатиме,
Як із партизанами
Вручки воловодився
Тут колись.

Наше гасло просте:
— Навперейми гадові,
Кинемо найкращих,
Наймолодших, так!—
Із Мрина і Ніжина,
Із Крапивни й Радула
Б'є Крапив'янський,
Гонить, насіда...

Да, такеє діло,
Просто не відмолишся:

Над упертим боєм—
Теплий дим...
В кошиках патрони
Несли за околицю
Просто на позиції
Діти й діди!

ДРУЖБА

Миколі Моргуну—партизанові-червонопрапорнику, героєві труда.

Я такого бравого
Може й не зустріну,
У гарячих буднях
Десь ти потонув.

Десь ти на Амурі,
На Зеленім Клині,
Може десь на Кічкасі,
Може на Дону.

Що ж про тебе згадують,
Де клубка початок?
Запізнилась дружба,
Чорт візьми!

Та її сховаю в серці
Під печаткою,
Під замок сховаю,
За двома дверми.

Ми востаннє бачились
Восени на станції.
Ти мені пригоди
Все розповідав,

Як ти генерала
Із трьома повстанцями,
Наче бугая того,
Вів на поводах.

Все таке минулося.
Факти не затерлися,—
В будні революції
Увійшли.

Ти краплини поту
Шапкою зітер з лица
І пірнув у працю—
Вшир і вглиб...

І проходять роки,
Як тече вода оця.
І над краєм в хрещика
Граються громи.

Завидющі п'ящеки
З заздрості удавляться,
Як побачать світ новий,
Що створили ми.

Мостовими кранами
Здавим горло річки ми,
Знову долю нашу
Зв'яжуть ці мости...

В гомоні республіки,
В числах—п'ятирічками
Разом, хоч на відстані,
Будемо рости.

А затрублять похід,
Що ж, сувора дата.
Нас підхопить знову
Спільна течія.

Ось моє бажання:
Бути нам солдатами,
Щоб за революцію—
Рядом ти і я!

ВІН

*Ein Gespenst geht im
Europa, das Gespenst des
Kommunismus.*

K. Marx

Слід, безперечно, вів на Ведінг—
Край берега і край води.
Рвав сіті агентурних зведень
І шуцманів за ніс водив.

Він край моста, він край поста,
Він за заставою постав.
Коло рейхстагу, всім на диво,
Крутився зривками листівок,
Агітував, пропагував,
На Ліндені мітингував
І, мов крізь землю, пропадав...

Та довго ще в гудках розлогих
Стояв призив до перемоги.

Шпики, мов чортики, вертілись,
Ішли в атаку з флангів, з тилу,
Гарчали тічкою собак,—
(Язик холодний на зубах)...

А він проходив до заводів,
Він прислухавсь до вітерця,
І він наказував на зводі
Тримати, мов курки, серця.

Він наймитам в огні пшениць,
У надзвичайно простій формі,
Пояснював закон війни,
Закон класових бур і штормів.

І де він тільки не ходив —
Міцнішали, росли ряди.

Його статура, руки, очі,—
Він був ровесник боротьбі,
Не чарівник, не ворожбит,—
Він звичайнісінький робочий,
Що пута хоче всі розбити,
Що світ переробити хоче...

І матер'яльний, не за гранню,
Над серцем скованим землі,
Підносився над ранком раннім
Червоний у рожевій млі...

І всі помітили, як вітер
Його знамена лоскотав,
Почули, як сказали: „рвіте!“
Його запалені уста.

Ще Шуцман затинався з ним...

Та над світанком голосним
Зоря вставала. Місяць гас.
Він вів на барикади клас.

Клас ніс той по Європі
В піснях повстань громи,—
Над Віднем, в лімітрофах,
Над Дойчландом гримів.

Над кермами, над стернами,
Над гулом барикад
Клас гримів:
— Не верне нас
Ніхто в ярмо назад!

...Дощ 'щов. Ведінг 'шов,
І шуцман безсило метавсь на
посту.

Скрипаль прислухався, а Ведінг все
'шов—
У сполосі гніву такого, як порох,—
І сурми впліталися в ярий цей шовк,
І день вибухав на могутніх повторах.

Такі от хвилини нам ріжуть
свідомість,
Як ріже простори летюча зоря.
Мізерно прожите життя до судоми
Огидне... І щоки, як сором, горять.

І ясно, як день цей, стає скрипалю—
Не спотикайся на власному серці,—
На оплески з вікон, на пфенінг наплюй:
Для Ведінга скрипка потрібна
тепер ця!

...І вікна глухі услід йому клонить—
Туди—під знамена, що кроз'ю
багріми!..
І в маршах ротфронту, в робочій
колоні
Веде мінезінгер розгнівану приму.

НА СМЕРТЬ РОБІТНИКА ГАЗОВИХ ЗАВОДІВ У ЛЕВЕРКУЗЕНІ

Заводу чорний силует.
Похмурий фон. Згасає захід.
Він чадно диха, в ніч пливе,
Проти весни вживати заход.

Його дратують брості бѣзу,
Для його ворог сонця сміх,—
Йому б війну, кривавий бѣзум,
Канкан кісток, торги кістьми.

Та що кістки?—його не спинить
Ні кров, ні племінь, ні вода.
Це він твою скоцюрбив спину,
Хрипїть примусив і ридать.

... Він миску вилиже до блиску,
Крізь шкіру пройде подошов,
Він яблунь дух простеле близько,
Він вгорне в гострий хлору шовк...

БАЛАДА ПРО НЕВІДОМОГО СОЛДАТА

Війна, війна вже сьомий рік, —
Ні краю, ні кінця...
Скрипить протезами калік
Аж до зорі кривавий крик —
Війна реве:—М'ясця!..

Стражда солдат, гниє солдат
У твані цих траншей.
Холодна лє кругом вода,
І кров потьоками руда;
Війна реве:—Дай ще!..

Щосили всіх косила смерть,
Кругом—могил горби...
І радились тихенько всмерк:
—Живих одна лишилась чверть.
Що маємо робить?

А там в огнях сія Париж,
Гуля Пуанкаре.

Мерщій, солдате, пута ріж,
Бо ти у пеклі тут згориш
Під хряскіт батарей...

Та йде війна сім літ підряд,—
Панам здається грою...
Ідуть у бій, не на парад,
Ідуть в кущі, щоб умирать,
Як слід значним героям...

... І сів солдат, і в очах жах.
Кривавий посвист куль...
А був колись хоробрий Жак,
Він—робітник вугільних шахт,
Про нього не забули:

Якийсь там пройда-офіцер,
Дрібний кореспондент,
Зламав з десяток „вічних“ пер,
Аж поки Жак його не вмер
Так, як хотів „Матен“.

Міністр в „Матені“ прочитав
Його нудний і прісний дотеп;
Родилось рішення й мета—
На цім кишені підлатать
І роз'ярити патріотів.

Міністр комісію зізвав;
Ось так то, мов, і так,
Француз, напевне; не зуав,
З вином і зброєю упав,
Помер в огні атак...

„У мене думка є така,—
(І смерть могутня зброя)
Нехай страждає етика—
Та є ж війни поетика:
Нам треба нацгероя“...

Комісія летить на фронт,
Найти героя прах,
Нашити мертвому шеврон,
Поставити на нім тавро—
Летить на всіх парах.

Вона розрила сотні ям;
Солодкий сморід ліз.
Нема героя з тим ім'ям,
Бо прес війни усіх зім'яв,—
Копали дуже злі...

У полі там, де форт Верден,
Де бог війни косив усіх—
Лопата вдарила в тверде.
І труп волосся мав руде—
...Забито... тільки сів.

Але який щасливий збіг!
(Трубить газети всі!)
Та що йому тепер хрести?—
Важкого тіла не звести
І зброї не носить...

Та ось наказ на стінах всіх,
Читай, Сен-Клу, Монмартр:
„...В кущах забито, тільки сів,—
Геройство сповнено краси,
Уваги всіх нас вартий.

Це він зі зброєю упав
На герцога полях,—
Збудуємо ж небіжчику могилу,
Як палати.
Бо він француз, а не зуав,
І навіть не поляк...

...Могила ж буде на паях,
Одвідини—за плату“...

ДНІ ЛЕНИ

Тайгою—
Гомін,
Шелест,
Шовк,
А вся тайга
Така шалена.
Горять
Полярних сяїв знамена
І виє десь
Охлялий вовк.

В облозі хмар
Ревуть вітри,
Важкі летять сніги.
—Чи вистачить
У нас снаги
Вкопать
Штихів зо три?

В бараках—
Тьмянь
І твань.
Мороз.
—І сон,
Не сон—мана...
Голодні очі—
Блиском гроз:
Багатство це—
Панам.

В бараках
Гомін,
Шерех
Змовк
(Кругом
Свистить тайга).
І денатурний перегар
І сон
Морозить кров.

—... Добути золото...
Для них?
І з голоду—
—Сконать?..
Реве команда
Вартових:
—Вставай—...
Копать!..

(Мороз—
Мороз—
Мороз...)
Сніги
В морозяній парчі.
Привіз
Обмерзлий паровоз—
Пригінчих,
Не харчі...

У прокурора бал.
Крізь скло
Туманом синім спирт.
Бодай ти
Прокляте було,
Бодайбо!
І Сибір...
Бодай ти
Прокляте сто раз,
Загинуло в воді...
І раптом—
Згода і наказ
Розбурхано:
—Ходім...

Пішли.
А їм—

Назустріч—
Кулі
Під п'яний крик
„Гура“.
Лиш нетри
Постріли ковтнули,
І трупу—
Мов гора...
А вечори
Полярних сяїв
Гойдають пурпурні знамена—
Ріка—в огні.
Як в Ленські дні,
Вона кривавиться уся,—
До океану
Рветься Лена.

Суворо примружив усмінене око:
У Смольному плани сміливі й широкі
Упевнено креслить і здійснює геній.

То план ГОЕЛРО, його первісток
Волхов,
Великий Дніпро і оновлена Волга—
Злились у могутньому, дивному —

Уже на світачку зирнув 'завіконня;
Розбурхане місто вирує безсонно:
П'є спрагло вино його сонячних книг...

Креп на знаменах в робо их колозах,
Та вітер знамена не схилить, не
склонить,
Бо вождь революції там, серед них!..

У вирі подій, за ходою історії
Ім'я його,—прапор—засвідчують зорі,

Відбилось у тисячі тисяч облич!

У райдузі світла утілений в камінь,
Мислитель і практик він став над
віками —
Живий, легендарний, безсмертний Ільїч!

ШЕВЧЕНКО

Залузана Борзна, запилений Пирятин,
Чумацький шлях.

У багнах тонуть коні:
По бездоріжжю важко
Дебелий віз пиряти,
Ще й вітер бродить у вогні агоній.

Дощі й дощі. А блискавки батіг
Мережить лоскотом уже осінні хмари.
В полудрабки—горох.
Просіявся й затих,
І ніжно танув у обіймах марев...

І далина розтала. Морем розлилась;
Даремно вежились на обрії тополі:
Обшарпаний вітряк на царині села
Перетина шлагбаумом паралелі колій.

І тужно в синь втопити сіре око,
Омріяти, для теми,
Влюблене подружжя.

А що коли йому сягне за сорок років,
Колн уже й тепер сивіє і нездужа?..

Горбаті верби, мов стоять на варті
Шляхів розбитих і, як світ, старих,—
Та до історії вдаватися не варто—
Засіла злиднями під ребра стріх.

Так цебеніти ж кров'ю серед поля!—
Грабовий віз вибоями, як грім, ніс
І слово лезами карбованеє—
ВОЛЯ,
І слово в скрипі ланцюгів—
НЕРІВНІСТЬ.

Оспівуй і ганьби. Бо вкруг—
полупанки..
Бо боротьба несе ім'я і гордість!..
Запалені уста. А з них—пісні-думки
Високим полум'ям розгніваних акордів!

ПАМ'ЯТНИК ЩОРСУ

З позицій
Ворога страшним ударом збито:
Богунський перший полк
зборов...

Панічно в хаосі біжать легіонери,
Одстрілюючись мляво;
Напевне
Ще не холонуть нерви:
Розбризкана копитом
Ще п'яно пахне кров...

Та вже згасають очі,
Налиті кров'ю очі;
Даремна оборона
Оточених солдат...
Мов атрофовані
Автоматичні рухи.
І смертний холодок
Вже ловить їхнє вухо:

Ще мить, і зірвуться в атаку
Ескадрони!..
Їх поведе
У багреці кривавім
Попереду своїх гарячих, бурних лав,
У блискавках шліфованих,
Одточених клинків,
У зорянім шоломі,
З високим,
Мудрістю засвіченим чолом,
В серпанкові блискучої
Нев'янучої слави,
Згинаючи у рухові
Живої бронзи торс,

(О, цей момент
Нехай різець увічнить!)—
Коня на дибки
Ставить серед січі—
І рине з каменя
На Захід Щорс...

ПОЛЕМІЧНЕ РОМАНЦЕРО

I

Буває так:
В кімнаті рветься Цельсій,
І сонце руку скупю:
— На добраніч...
І тихо тінь його,
І тиша тут, хоч стрелься,
І глухне вікон
Суєтна мембрана.

А за вікном—
(В кармінах ще)
Обвуглені карнизи,
На підвіконнях—
Мерзлий зореспад сніжин.
Їх краплі наче кров.
Мороз перлин нанизуй
І їх мелодію,
Ніжнішу ранніх рос,
Нижи.

А потім так:
Ляга покірно
Вирваний рядок.
Четверта ночі
Пробує на голос,—
(Чи твій, чи півнів?)
В бемолях—*мі*,
В діезах—*до*.
Рядок
З докором скаржиться
Іржавий, рубаний, нерівний.

А хочеш так:
Щоб тонко-тонко
Скрипка!
На сизу сталь струни
Лягла б нова і повна гама.

Та вже трамвай...
На розі
Скрипнув хрипко.
І сивина. І сіль. І соль.
І ранок
Сирени
Розіп'яв
Над берегами.

II

Найтонший,
Найчистіший звук
Морозом схоплених крижинок.
Я струни заморожу
Й кину
Льодовим холодком до вух.

І ось,
Цей мерзлий перезвон
Як сліз,
Як муки срібний голос.
Це він пече, як злий вогонь,
І серце гострим
Тонко коле...

Найм'якші звуки
Місяць стеле.
І лун німий
Дрімотний звук,
Як колискова лелі,
— Леле,
Вернись, прийди,—тебе зову...

А день—в громах,
У трубах дня...
А день в шовках,
В томлінні скрипки;

Твої то кроки стугонять
Тебе не спинять
Кров і крики.

Чи ти ж сивієш
Як і я?
Чи ти ж скупієш
Рік од року?
І пишеш вірші
Для киян:
„Я не нездужаю, нівроку“

III

Затисну звук,
Так тиснуть міцно шпагу,
І пальці в кров розпалену вмочу,
І серце,
Дике серце, бийся і не падай
І фальш в чужих рядках відчуй.
Ти не було у Дон-Кіхотів блазнем
Чи сердюком у них з пощербленим
Мечем.
Я не пластун, що лізе в строфи з плазом
Й зимовим сонцем
Серце і чуття пече.
Ні, це не твій обов'язок, поете,
Шукати із примарами звитяг

І гнутися, як пес, під брамою собору
Без шапки і шкарпеток,
Потворою старою,
Що грається в життя.
Де центр утворення твоєї псевдопісні?—
Я знаю, він—в опуці живота.
Це ти, як захисток, його у тезах
висунав

І слів набив у нього,
Щоб бухкав, як тамтам.
Ні, тільки в блисках точеної мислі,
Що визнача закон свідомості й буття,
Твоя щоб мисль і слово не зависли
На вщерблених, як шпага,
Поезії путях!
Та я не тільки гострий аналітик,
Що ставить волоки на воблу
По озерцях,
Як мало все таки для нас, піїте,
Стрімких метафор,
Хоч би й помножених на серце.

З М І С Т

	Стор.
Ода гордості _____	3
Балада про молодість _____	8
Урожайний заспів _____	12
Балада про двох селькорів _____	15
Жнива _____	19
Колгоспний день _____	22
Діти гуляють з наркомом _____	26
Про ровесниць _____	31
Прощання _____	37
Стрибок _____	41
Маневри _____	43
Чернігівська партизанська _____	47
Дружба _____	50
Він _____	53
Вуличний мінезінгер _____	56
На смерть робітника газових заводів у Леверкузені _____	59
Балада про невідомого солдата _____	61
Дні Лені _____	65
Ленін _____	69
Шевченко _____	71
Пам'ятник Шорту _____	73
Полемічна манцера _____	75

